

סיכומי הדרך היומי

ת"ר ושונתם שיהיו דברי תורה **מחודדים** בפיך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורת מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לשמיעת הסיכומים: 0799-379-634

לע"נ ר' פינחס בן ר' בנימין בינוש זצ"ל

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

מקושר, 'זאת הגלוי' - פשוט שבמקושר (הטופס), 'המצוה והחקים' - אלו דברים שבין פשוט למקושר, פשוט ב' עדים מתוכו, ומקושר ג' עדים מאחוריו. ועיקר הפסוק: כך היה מעשה, ולא בא ללמד.

לרמי בר יחזקאל: 'על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר' - אם תתקיים עדותן בשנים למה פרט לך בשלשה, לומר לך שנים לפשוט שלשה למקושר. ועיקר הפסוק: להקיש ב' עדים לג', ומחלוקת ר"ע וחכמים מה בא ללמד ההיקש.

מקום החתימות מאחורי שטר מקושר -

לרב הונא: מאחוריו בין קשר לקשר. ואין חשש שיוסיף דברים בסוף השטר - שכותבים בסופו 'שריר וקיים'. ואינו יכול להוסיף ולכתוב ולחזור שוב על 'שריר וקיים' - שאין כותבים זאת פעמיים. ואין חשש שימחוק 'שריר וקיים' ויכתוב במקומו דברים אחרים ויסיים 'שריר וקיים' - שהרי אם תלה הסופר תיבה או שתיים בין השורות וקיימה לבסוף כשר, וכן אם מחק באמצע השטר וקיימו לבסוף כשר, אך אם נמחק במקום ששייך שם 'שריר וקיים' כשיעור תיבות אלו לא מועיל קיום.

לרב ירמיה בר אבא: אחורי הכתב כנגד הכתב.

יום ראשון פרשת בלק - ח' תמוז תשע"ז

דף קס"א ע"א

לרב ירמיה בר אבא שחותמים העדים במקושר מאחורי השטר כנגד הכתב אין חשש שיוסיף לכתוב בשטר ויוסיף עדים כנגד מה שהוסיף - שאינם חותמים כסדר כתב השטר, אלא אם היה כתוב השטר ערב הם חותמים שתי מכנגד שורה אחרונה, ואם היה כתוב שתי הם חותמים ערב, כדלהלן:

לרב חסדא - העד הראשון מתחיל לחתום כנגד שורה

שבת קודש פרשת חוקת - ז' תמוז תשע"ז

דף ק"ס ע"א

פרק עשירי - גט פשוט

יש שני סוגי שטרות [שכל השטרות נקראים 'גט'] - פשוט, ומקושר. בפשוט חותמים שני עדים, וחותרים בפנים השטר, במקושר חותמים שלשה עדים, וחותרים מאחורי השטר.

פשוט שחתמו העדים מאחוריו, או מקושר שחתמו בתוכו: לת"ק: שניהם פסולים (שטר חוב - אינו גובה ממשועבדים, גט אשה - אינה מגורשת), שלא נעשה כתיקון חכמים. לרבי חנינא בן גמליאל: פשוט פסול, מקושר כשר - שיכול לקרוע התפירות ולעשותו פשוט. לרבי שמעון בן גמליאל: הכל כמנהג המדינה (יבואר בגמ').

פשוט שחתם בו רק עד אחד ומקושר שחתמו בו רק ב' עדים - שניהם פסולים.

דף ק"ס ע"ב

מקור שני סוגי שטרות למסקנא - תקנת חכמים לעשות מקושר היתה במקום כהנים, שהיו כועסים ומגרשים נשותיהם, וכשנחו מרוגזם לא יכלו להחזירן מחמת איסור גרושה לכהן, ולכן תיקנו לעשות מקושר שטרות לעשותו, ותוך כדי עשייתו ינחו מכעסם ולא יגרשו. וכדי שלא תחלק בין גיטין לשאר שטרות - תיקנו כן בכל השטרות. והסמיכו על פסוק שיש שני סוגי שטרות [אך רק אסמכתא היא, שכל פסוק נכתב לדרשתו], וכמה פסוקים הובאו בזה:

לרבי חנינא: 'שדות בכסף יקנו וכתוב בספר' - פשוט, 'וחתום' - מקושר, 'זהעד' - שנים 'עדים' - שלשה. ומסתבר שב' עדים לפשוט וג' למקושר - מתוך שנתרבה בקשריו נתרבה בעדיו. ועיקר הפסוק: עצה טובה קמ"ל.

לרפרם: 'ואקח את ספר המקנה' - פשוט, 'את החתום' -

נשמח לקבל כתובות אימייל ומספרי הפקס על מנת

שנוכל לשלוח אליכם את העלון

ym5744010@gmail.com | 07373-88-000

הכשרים חתומים תחילה - פסול, שלהלכה גם בדיני ממונות אם נמצא אחד קרוב או פסול כולם פסולים).

יום שלישי פרשת בלק - י"א תמוז תשע"ז

דף קס"ג

שתי שורות ריוח בין השטר לחתימות העדים שפוסלות השטר - היינו הן ואוירן, שבלא אויר לא יכול לזייף ולכתוב שם שתי שורות. לר' יצחק בן אלעזר: כגון 'לך' על גבי 'לך', והיינו ב' שיטין וד' אוירין. לעולא: 'ל' למעלה ו'ד' למטה, והיינו ב' שיטין וג' אוירין. לר' אבהו: כגון 'ברוך בן לוי', והיינו שיטה אחת ושני אוירין.

שתי שורות שאמרו - היינו בכתב עדים ולא בכתב סופר, שהמזייף אינו הולך לסופר, אלא עושה זאת בצנעה, ואינו יכול לכוין ידו בכתובה דקה כסופר.

ריוח שבין הקיום לחתימות הדיינים:

לרב - אף ריוח גדול משתי שורות אינו פוסל, כל שטייטו בדיו את הריוח, שאז אין יכול להוסיף שם כלום קודם שימחוק, ואף ששטר שהוא ועדיו על המחק כשר [כך אמרו בשם 'רב' ויש שאמרוהו בשם 'שמואל'] - אין מקיימים שטר כזה אלא מעדיו ולא מקיום ב"ד. אך בין חתימות העדים לשטר לא מועיל טיוט - שיאמרו שהעדים חתמו על הטיוט ולא על השטר, משא"כ ב"ד אין חותמים על טיוט.

לרבי יוחנן - אף ריוח של שורה אחת פוסל. שחוששים שיחתוך השטר הכתוב, ויכתוב בשורה זו מה שרוצה וחתימות העדים, ושטר הבא הוא ועדיו בשורה אחת כשר. אך בריוח שבין שטר לעדים אין חשש זה - ששטר הכתוב בשורה אחת, והעדים חתומים בשורה שאחריו - פסול, שאין למדים משיטה אחרונה. ואף אם יוסיף לחתום חתימת עדים בשורה זו אין חשש - ששטר שהוא ועדיו בשיטה אחת, ותחתיו יש עוד שורה עם חתימות עדים - אין מקיימים אותו אלא מעדיו החתומים באותה שורה של השטר ולא מהעדים שבשורה השניה.

יום רביעי פרשת בלק - י"א תמוז תשע"ז

דף קס"ד ע"א

הטעם ששטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר ואין חשש שימחוק השטר ויכתוב דברים אחרים שיתקיימו ע"י חתימות העדים - שניכר הזיוף כיון שאין דומה חתימת העדים שהם על מחק אחד לכתובת הזיוף שהיא על מקום שנמחק פעמיים. ואין חשש שראשית יטייט בדיו מקום חתימת העדים, וימחקנו, ויכתוב כל השטר וימחקנו, ואז יכתוב השטר שעליו חותמים העדים, ונמצא שמקום חתימתם מחוק פעמיים ומקום השטר מחוק פעם אחת, ושוב יכול למחוק השטר ולשנותו - שאין העדים חותמים על מחק אלא כשנמחק השטר לפנייהם, ויראו שאין הבדל בין מקום חתימתם למקום השטר.

נכתב השטר על הנייר וחתימת העדים על המחק - כשר, ובתנאי שיכתבו העדים שחתמו על מחק והשטר נכתב על הנייר, שאל"כ חוששים שימחוק כל השטר ויכתוב מה שרוצה, ויהיה כשר כיון שהוא ועדיו על המחק.

אחרונה, והשני תחתיו ונכנס לצד פנים השטר, וכן הלאה. ואין חשש שיחתוך השורה האחרונה עם שם 'ראובן' של העד הראשון ויתכשר ב'בן יעקב עד' - שהעד חותם 'ראובן בן' כנגד אותה שורה, ואם יחתוך ישאר רק 'יעקב עד'. ואין חשש שיתכשר ב'יעקב עד' - א. אין חותם 'עד' אלא 'ראובן בן יעקב', ב. חותם 'עד', אך לא יתכשר ב'יעקב עד' שהרי כתב ראובן הוא ולא כתבו של יעקב, ואין אדם נוהג לחתום בשמו של אביו, וגם אינו מתחצף להשתמש כסימן לחתימתו בשמו של אביו.

למר זוטרא - כל העדים שאחורי שטר מקושר מתחילים לחתום כנגד שורה אחרונה, ומסיימים בשווה, וכל שאין עדיו כלין בשיטה אחת פסול, וממילא אין חשש שיחתוך שורה אחרונה, שהרי בזה יחתוך חלק מחתימתם של כל העדים.

דף קס"א ע"ב

עד החותם בסימן במקום שמו - כשר, ורב היה חותם צורת דג, ר' חנינא צורת חריות של דקל וענפים, רב חסדא 'ס', רב הושעיא 'ע', רבא ב"ר הונא תורן של ספינה.

אם מחקו דברים באמצע השטר - צריך לקיים החתימות קודם 'שריר וקיים' (ודווקא אם נמחק שלא במקום 'שריר וקיים' כנ"ל ק"ס), שלא יוכל למחוק ולזייף.

חוזרין לכתוב מעניינו של שטר בשורה אחרונה - לפי שאין למדין משיטה אחרונה, ולכן כופלים שם דברים שאין צריך להם.

יום שני פרשת בלק - ט' תמוז תשע"ז

דף קס"ב ע"א

אין למדים משיטה אחרונה - מפני שאין העדים יכולים לחתום כ"כ סמוך לכתוב בשטר, ויכול אדם לזייף ולהוסיף שורה בין השטר לחתימתם, ולפיכך תיקנו שלא ללמוד משורה אחרונה שבשטר, ולכן תיקנו לחזור מעניינו של שטר בשורה האחרונה.

היו חתימת העדים רחוקים שיעור שני שורות מהשטר - פסול, שיכול לזייף ולהוסיף שתי שורות, ומהשורה הראשונה שבהם ילמדו, אך אם הרחיק רק שורה אחת כשר, שאף אם יוסיף לכתוב שם לא ילמדו מכך, שאין למדים משיטה אחרונה.

דף קס"ב ע"ב

הרחיקו חתימות העדים יותר משיעור שורה אחת מהשטר אך פחות משתי שורות [כגון שורה ומחצה] - כשר.

היה ריווח בין השטר לחתימות העדים ב' שורות ויותר, ומילא הריווח בחתימות עדים נוספים פסולים או קרובים - כשר. ואין לתמוה שמילוי בפסולים עדיף על חלל - שגם בסוכה אויר פוסל בג' טפחים, וסכך פסול רק בד' טפחים.

שטר שהיו חתומים בו ד' או ה' עדים ומקצתם פסולים - אם יש ב' עדים כשרים השטר כשר, שלא חתמו הפסולים אלא לכבוד (ולר' יהודאי גאון היינו דווקא שהפסולים חתמו ראשונה, שאז מוכח שהחתימום לכבוד, אך אם

וכותבים זאת בין שתי חתימות העדים, שאם יכתבוהו מתחת - יחתכנו, ואם מלמעלה - ימחקנו.

נכתב השטר על המחק וחתימת העדים על הנייר - פסול, ואף אם יכתבו בין חתימותיהם שהשטר על המחק וחתימותיהם על הנייר, שיש לחשוש שימחק השטר ויכתוב מה שרוצה, שאין ניכר אם נכתב על מחק שנמחק פעם אחת או פעמיים, ורק כשחתימותיהם על מחק פעם אחת והשטר על מחק פעמיים ניכר ההבדל ביניהם. ואין תקנה להשוות למחק מגילה אחרת - שאין דומה מחק מגילה זו למחק מגילה אחרת. ואין תקנה לקיים חתימות העדים ואח"כ למחקן ולכתוב עליהם ולהשוות - שאין דומה נמחק בין יומו לנמחק בן שני ימים, ואין להשהות השטר עד שיהיו שניהם בני שני ימים - שחוששים לב"ד טועין.

דף קס"ד ע"ב

נהגו בשטר מקושר להוסיף שנה למלך - שבשטר פשוט אם מלך המלך שנה אחת כותבים הזמן שבשטר 'שנה ראשונה למלך פלוני', ובמקושר כותבים 'שנה שניה', שתיקנו חכמים זאת כדי שיהיה הבדל נוסף בין פשוט למקושר.

הקשה רבי לרבי חנינא בן גמליאל שאמר שמקושר שחתמו העדים בתוכו כשר שיכול לעשותו פשוט - הלא אם יעשהו פשוט יהא זמנו מאוחר, כיון שבמקושר מוסיפים שנה למלך, ויכולה לצאת תקלה, שאם ילווה ממנו במקושר, ויפרענו בתוך הזמן ויטעון שנאבד שטרו ויכתוב לו שובר, ואח"כ יוציא השטר ויעשנו פשוט, ויהא זמנו מאוחר לזמנו של השובר ויחזור ויגבנו. ותירצו דלר' חנינא בן גמליאל אין כותבים שובר, ואם טוען שאיבד שטרו אינו פורע לו חובו.

בתחילה לא היה רבי בקי בדיני שטר מקושר - ולכן כשבא לפניו שטר מקושר תמה שזמנו מאוחר, והסביר לו זונגין שכך המנהג.

שטר שנכתב בו 'בשנת פלוני ארכן' - היינו בשנה ראשונה למלך זה, שכך נהגו לקרותו בשנה זו. ובשנה שניה נקרא 'דיגון'. ואם עבר ממלכותו וחזר למלוך - בשנה ראשונה נקרא 'ארכן דיגון', ולכן אם נכתב סתם 'ארכן' בודאי שנה ראשונה היא למלכותו הראשונה.

אמר 'הריני נזיר הינא' - נזיר פעם אחת ל' יום, 'דיגון' - שתי נזירות של ל' יום, טריגון - שלש, טטריגון - ארבע, פנטיגון - חמש.

רק בית מרובע (שיש לו ד' פינות - טטריגון) מטמא בנגעים, אך עגול, או דיגון (שתי פינות, וצידו השני עגול), טריגון (משולש), פנטיגון (ה' פינות) - אינו מטמא, שנאמר בפרשת נגעי בתים ב' פעמים 'קירות' (-שתי 'קיר'), הרי שצריך ד' קירות.

היה גט מקושר שבא לפני רבי, ואמר 'אין זמן בזה', ואמר לו בנו ר' שמעון שמא הזמן מובלע בין הקשרים, פתח התפירות וראה הזמן. ולפי שהקפיד רבי (שלא רצה שיעשו מקושר, או מפני שהיה מובלע הזמן יותר מדאי), אמר ר' שמעון שלא הוא כתבו אלא יהודה חייטא, אמר לו רבי: כלך מלשון הרע הזה. וכך אמר לו רב כששיבכ ספר תהלים שקרא בו ואמר 'כמה מיושר כתב זה', ואמר לו ר' שמעון שיהודה חייטא כתבו, ואף שאינו לשון

הרע - לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו, שמתוך טובתו בא לידי רעתו.

שלוש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום - הרהור עבירה, עיון תפילה, אבק לשון הרע.

רוב בני אדם חשודים על הגזל, מיעוט בעריות, והכל באבק לשון הרע.

יום חמישי פרשת בלק - י"ב תמוז תשע"ז

דף קס"ה ע"א

מקום שנהגו לכתוב פשוט וביקש לכתוב פשוט וכתב לו מקושר, או במקום שנהגו במקושר וביקש לכתוב מקושר וכתב לו פשוט - פסול, שבודאי מקפיד על כך. מקום שנהגו בשניהם, וביקש לכתוב פשוט וכתב לו מקושר - לת"ק פסול, ששינה מבקשתו, לרשב"ג כשר, שמראה מקום הוא לו, שאם טורח לו לכתוב מקושר יכתוב פשוט.

רשב"ג ורבי שמעון ורבי אלעזר סוברים 'מראה מקום הוא לו', רשב"ג - כנ"ל, רבי שמעון - האומר התקדשי לי בדינר של כסף ונמצא של זהב, שהטעה לשבח, מקודשת (אך ביוחסין גם בהטעה לשבח אינה מקודשת), רבי אלעזר - אשה שאמרה לשלוחה שיקבל גיטה במקום פלוני, וקיבלה במקום אחר, כשר. ולחכמים פסול - שמקפידה, דלא הסכימה להתבייש בגט אלא במקום שאמרה לו.

שטר שחתום בו עד אחד ועד אחד מעיד בעל פה - לאביי פסול (ודינו כמלוה ע"פ שאינו גובה מלקוחות, וגם נאמן הלווה לומר פרעתי), לאמימר כשר (וגובה מלקוחות).

החידוש במה ששינינו במשנה ששטר פשוט שנחתם בו רק עד אחד פסול: לאביי - שאף אם יש עד נוסף בע"פ הוא פסול. לאמימר - שנו זאת במשנה כדי ללמד על הדין השני - מקושר שחתמו בו רק ב' עדים פסול - שכשם שפשוט בעד אחד פסולו מדאורייתא, כך גם מקושר בב' עדים הטילו עליו חכמים פסול דאורייתא (שטר מלוה - אינו גובה מלקוחות, גט אשה - אינה מגורשת).

דף קס"ה ע"ב

חכמים שהוציאו את ר' ירמיה מבית המדרש לאחר ששאל שלא כהוגן, שלחו לשאלו:

לאמימר: שטר החתום בעד אחד, ועד נוסף מעיד בע"פ, האם מצטרפים כאילו שניהם חתומים בשטר, לדעת רבי יהושע בן קרחה שעדות שנים מצטרפת אף שלא ראוה יחדיו (אך לחכמים שאין מצטרפת ודאי שאחד בכתב ואחד בע"פ אין מצטרפים). והשיב: אני איני כדיי ששלחתם לי, אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו.

לרב אשי: שני עדים שהעיד אחד מהם בב"ד אחד והשני בב"ד אחר, האם יכולים להצטרף ב' בתי הדין ולפסוק הדין, לדעת ר' נתן שאין שני העדים צריכים להעיד יחדיו (אך לחכמים שאף באותו ב"ד צריכים להעיד יחדיו פשוט שאין מצטרפים). והשיב: אני איני כדיי ששלחתם לי, אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו.

למר בר חייא: שני עדים שהעידו עדותם בג' בתי דינים, האם יכולים להצטרף ג' דיינים - דיין אחד מכל ב"ד,

קיני תורים ובני יונה לדינר זהב לקן, נשבע רשב"ג שלא ילין עד שיוזל לדינר כסף, ונכנס לבית דין ולימד שגם אשה שהיו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות די לה בקרבן אחד, והוזל לרבע דינר (מ"ח פרוטות).

דף קס"ז ע"א

שטר שיש סתירה בין הכתוב למעלה לזה שלמטה הולכים אחר התחתון, והעליון לא נכתב אלא שאם נמחק למטה ילמדו ממנו - והיינו כשחסרה רק אות אחת למטה, כגון שלמטה כתוב 'חנן' ולמעלה 'חנני', אך אם חסרו ב' אותיות לא, אלא ינתן למי ששמו ככתוב למטה. שאם יהא שם בן ג' אותיות כשיחסרו ב' היינו רוב השם, ואין הסופר מחסיר הרוב.

כתוב למעלה 'ספל' הפקיד פלוני לפלוני, ולמטה 'קפל' (דהיינו טלית) - הולך אחר התחתון.

למעלה כתוב 'קפל' ולמטה 'ספל' - איבעיא דלא איפשטא אם חוששים שזבוב חסר רגלה של 'ק' ועשאה ל'ס' וילמד מעליון לגבות 'קפל', או אין חוששים וגובה רק 'ספל'.

שטר שנכתב בו 'שית מאה וזוזא' - מספקא לרב שרביא אם גובה שש מאות איסתירי (סלעים) וזוז, או שש מאות פרוטות וזוז, והשיבו אביי שאין להסתפק בפרוטות כיון שמסכמים אותם בדינרים (שבמקום קצ"ב פרוטות כותבים 'דינר'), אמנם יד בעל השטר על התחתונה ויקבל רק שש מאות ואחד זוזים.

שבת קודש פרשת בלק - י"ד תמוז תשע"ז

דף קס"ז ע"א

הרוצה להראות בב"ד דוגמת חתימתו (שרוצה שיקימו חתימתו על פיה וכך יוכל להצטרך לעד נוסף להעיד על חתימת העד השני) - יחתום בראש מגילה, שאם ימצאנה אחר לא יוכל להוסיף קודם חתימתו שחייב לו ממון, ושטר בכתב ידו גובה מנכסים בני חורין.

מוכס ביקש לאביי שיראה לו דוגמת חתימתו כדי שיפטור החכמים ממכס שיראו לו בקשת אביי לפטרם, וניסה למשוך המגילה כדי שיוכל להוסיף דברים קודם חתימתו, ואמר לו אביי: כבר קדמוך רבנן והזהירו על כך.

לא יסיים שורה בשטר במספר מ'שלוש' ועד 'עשר' - שלא יוכל להוסיף 'ים' ולעשותו 'שלושים' וכן הלאה, ואם הסתיים בזה יכפול הדברים.

מעשה והיה כתוב בשטר שמכר לחבירו שליש בפרדס שבגינתו, הלך הלה ומחק מאות ב' ש'בפרדיסא' ועשאו ל'ופרדיסא', כך שמכר לו שליש בגינה ואת כל הפרדס. וכשבאו לפני אביי שאלו מדוע יש ריוח בין אות ו' ל'פרדיסא', וכפתו והודה שזיף.

מעשה בג' אחים שזתפים בשדה שהיה שמם 'ראובן' 'שמעון' 'אחי', ומכרו ראובן ושמעון חלקם לאדם אחר, וכתבו בשטר 'מנת ראובן ושמעון אחי', הלך והוסיף אות ו' קודם 'אחי' כך שגם חלקו של 'אחי' מכור לו. וכשבאו לפני אביי שאלו מדוע דחוק מקומה של אות ו', וכפתו והודה.

מעשה שהיה חתום רבא כעד על שטר ותחתיו חתום

לחכמים שאין עדים מצטרפים אלא כשמעידים יחדיו, כאן שהעידו יחדיו יכולים הדיינים להצטרף, או שמא גם דיינים אינם יכולים להצטרף (אך לר' נתן שעדים מצטרפים כ"ש דיינים). והשיב: אני איני כדיי ששלחתם לי, אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו.

לרבינא: שלשה דיינים שישבו לקיים את השטר, וקודם שכתבו הקיום מת אחד מהם, האם צריכים למכתב 'במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי' כדי שלא יהא נראה כשקר מאחר שרק ב' חתומים. והשיב: אני איני כדיי ששלחתם לי, אלא כך דעת תלמידכם נוטה שצריכין להוסיף 'וחד ליתוהי'.

עקב תשובתו של ר' ירמיה כהוגן - החזירוהו לבית המדרש.

שטר שיש בו סתירה בין הסכומים - המוציא מחבירו עליו הראיה ויד בעל השטר על התחתונה וגובה המועט, וכגון אם כתוב בו 'זוזין מאה דאינון סלעין עשרין' (ובאמת הם כ"ה סלעים) - גובה רק כ' סלעים (פ' זוז). וכן 'מאה דאינון תלתין סלעין' - אין לו אלא מאה זוז. 'כסף זוזין דאינון' ונמחק ההמשך - גובה ב' זוז. וכן 'כסף סלעין דאינון' ונמחק - גובה ב' סלעים. 'דרכונות דאינון ונמחק' - גובה ב' דרכונות.

שטר שיש סתירה בין הסכום הכתוב למעלה לזה שלמטה - הולכים אחר התחתון (ובלבד שאינו בשיטה האחרונה) שהוא העיקר, ואין כותבים העליון אלא שאם תמחק אות אחת מן התחתון ילמד מן העליון.

שטר הכתוב בו 'מטבע כסף לזה פלוני מפלוני' - אינו פחות מדינר כסף, והיינו במקום שאין פרוטות כסף. כתוב בו 'כסף' - היינו נסכא. כתוב 'כסף דינרין' או 'דינרין כסף' - אינו פחות מב' דינרי כסף. 'כסף בדינרין' - כסף בשווי ב' דינרי זהב (וראה להלן קס"ו). דהיינו 'כסף בדינרי' אבל 'בדינרין' היינו של כסף). 'מטבע דהב' - אין פחות מדינר דהב (שאינו פרוטות של זהב), אבל סתם 'דהב' היינו נסכא, 'דהב דינרין' או 'דינרין דהב' - אין פחות מב' דינרי זהב, 'דהב בדינרין' - זהב בשווי ב' דינרי כסף.

יום שישי פרשת בלק - י"ג תמוז תשע"ז

דף קס"ז ע"א

שטר שכתוב בו 'דהב בדינרין' היינו זהב בשווי ב' דינרי כסף, ולא אמרינן דהיינו זהב בשווי ב' דינרי זהב - לאביי: דיד בעל השטר על התחתונה. והקשה רב דא"כ אמאי 'כסף בדינרין' היינו כסף בשווי ב' דינרי זהב, ואין אומרים דידו על התחתונה והיינו כסף בשווי ב' דינרי כסף. לרב אשי אם כתוב 'בדינרי' היינו בשווי דינרי זהב, ואם כתוב 'בדינרין' היינו בשווי דינרי כסף.

אשה שהיו עליה ספק חמש לידות (שילדה ספק רוח ספק ולד) או ספק חמש זיבות - מביאה קרבן אחד (זוג תורים או בני יונה, והחטאת אינה נאכלת מספק), ואוכלת בזבחים, ואין השאר עליה חובה (שאינו מביאים חטאת לבית הפסול, ודי לה שכבר נטהרה באחת). היו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות - מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים (כשם שטבילה אחת מטהרת מכמה טומאות), והשאר עליה חובה. מעשה והוקרו

רב אחא בר אדא, ואמר רבא שאכן נראית כחתימתו אך מעולם לא חתם קודם רב אחא, ובודאי מזוייף הוא, וכפתו והודה שזייף. וסיפר שזייף חתימת רב אחא שהיו ידיו רוטטות - ע"י שעמד על חבל הנטוי מעל הנהר, או בעמדו על דלי שדולים מן הבור, וכך רעד כל גופו.

דף קס"ז ע"ב

כותבים גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו, וכותבים שובר לאשה אף על פי שאין בעלה עמה, ובלבד שיהא מכיר את שם האיש ושם האשה, שבגט - אם אין מכיר האיש יכול לרמות ולכתוב לאשת אחר ותגבה עמו כתובתה, ואם אין מכיר האשה יכול לרמות ולכתוב עבור אשה אחרת שבעלה קרוי כמותו. וכן בשובר אם אין מכיר שמותיהם יכולה לרמות לכתוב לאיש אחר שגירש אשתו ויפטר מכתובתה ע"י השובר.

הבעל נותן שכר הסופר - של הגט ושל השובר.

כותבים שטר ללווה אף על פי שאין מלוה עמו, ואין כותבים למלוה עד שיהא לוה עמו, והלווה נותן שכר הסופר.

כותבים שטר למוכר אף על פי שאין לוקח עמו, ואין כותבים ללוקח עד שיהא מוכר עמו, והלוקח נותן שכר הסופר.

אין כותבים שטרי אירוסין (-שפוסקים כמה יתן כל אחד לבנו ולבתו הנישאים) ושטרי נישואין (-כתובה) אלא מדעת שניהם, והחתן נותן שכר הסופר.

אין כותבים שטר אריסות וקבלנות אלא מדעת שניהם, והמקבל נותן שכר הסופר.

אין כותבים שטרי בירורין וכל מעשה ב"ד אלא מדעת שניהם, ושניהם נותנים שכר הסופר. לרשב"ג - כותבים לכל אחד מהצדדים שטר בפני עצמו.

שני יוסף בן שמעון הדריים בעיר אחת - אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה, שאל"כ יש לחשוש שיכתוב בעל אחד גט ויתנה לאשתו של השני, ואין לחשוש שמא ילך אחד לעיר אחרת ויחזיק שמו 'יוסף בן שמעון' ויכתבו לו גט בשם זה ויתנה בעירו לאשת יוסף בן שמעון - שאין כותבים לו אלא אחר שהוחזק שמו ל' יום, שזמן מרובה כזה אין מרמה שמו פן יודע, ולאביי גם קודם ל' יום אפשר לבדקו ע"י שקוראין בשם שהחזיק עצמו ועונה, אך לרב זביד אין לסמוך על כך מפני שרמאי זהיר בזה לענות כשקוראין לו בשם שרימה.

יום ראשון פרשת פנחס - ט"ו תמוז תשע"ז

דף קס"ח ע"א

היה שובר על כתובה החתום בו רב ירמיה בר אבא, ובאה האשה לפניו ואמרה שלא היא צייתה לכתוב השובר אלא אשה אחרת שרימתה, והשיב לה שגם הוא חשב תחילה שאינה זו שצייתה לכתוב השובר, אך העדים האחרים אמרו לו שטעה עקב שהזקינה ונשתנה קולה ובאמת זו היא. ופסק אביי שיכול רב ירמיה לחזור בו ולומר שאכן היא זו, אף שאין עד חוזר ומגיד - כיון שצורבא מרבנן הוא ואין דרכו לדקדק בהכרת נשים.

היה שובר על כתובה החתום בו רב ירמיה בר אבא, ובאה האשה לפניו ואמרה שלא היא צייתה לכתוב השובר אלא

אשה אחרת שרימתה, והשיב לה שבאמת היא זו, ואמר אביי שאף שצורבא מרבנן אין דרכו לדקדק בנשים, כיון שדקדק דקדק.

צורבא מרבנן ההולך לקדש אשה יקח עמו עם הארץ המסתכל בנשים - כדי שלא יוכלו לרמות הת"ח ולהחליפה באחרת.

בעל נותן שכר סופר הגט - שנאמר 'וכתב לה ספר כריתות ונתן...' , אך נהגו כעת שהאשה משלמת, שתקנת חכמים היא שלא יוכל בעלה לעכב גיטה בטענה שאין רוצה לשלם שכר הסופר.

מה ששינינו שהלווה נותן שכר הסופר - החידוש הוא שאף בעיסקא כן הוא.

מה ששינינו שהלוקח נותן שכר הסופר - החידוש הוא שאף במוכר שדהו מפני רעתה כן הוא.

מה ששינינו שהחתן נותן שכר הסופר של שטרי אירוסין ונישואין - החידוש הוא שאף כשהחתן צורבא מרבנן כן הוא, ואין אומרים שחמיו יתן כל השכר.

מה ששינינו שהמקבל נותן שכר הסופר של שטרי אריסות וקבלנות - החידוש הוא שאף אם צריך כעת להוביר השדה שנה או שנתיים כן הוא.

שטרי בירורין - בבבל פירשו: טענות שתי הצדדים שכותבים סופרי הדיינים, כדי שלא יוכלו לחזור ולטעון טענות אחרות. לרב ירמיה בר אבא: שטר שכותבים בו שמות הדיינים שבירר לו כל צד.

מחלוקת ת"ק ורשב"ג אם כותבין שטר בירורין אחד ושתי הצדדים נותנים השכר, או כותבין שטר לכל אחד - לכו"ע כופין על מידת סדום, אלא שלת"ק מידת סדום היא אם רוצה אחד מהם שיהיה לו שטר בפני עצמו, ולרשב"ג אינה מידת סדום, שיכול לטעון שאינו רוצה שיכתבו שטר אחד לשניהם, שאין רוצה שצד השני יראה בכל זמן את טענות צד ראשון ויבא לידי מריבה.

מי שפרע מקצת חובו והשליש השטר ואמר לשליש שאם לא יפרע שארית החוב עד יום פלוני יתן השטר למלוה ויגבה שוב כל החוב - לרבי יוסי אסמכתא קונה, ובהגיע הזמן יתן השליש השטר למלוה, לרבי יהודה לא יתן, שאסמכתא אינה קונה.

להלכה, לרב כרבי יוסי, וכן פסק רבי יוחנן כמה פעמים, למסקנא אין הלכה כרבי יוסי (אא"כ קנו ממנו בב"ד חשוב ולא היה אנוס בדבר).

דף קס"ח ע"ב

מי שנמחק שטר חובו - מביא עדים היודעים פרטי השטר, והם עושים לו קיום בפני ב"ד וכותבים לו 'במותב תלתא הוינא אנו פלוני ופלוני ופלוני, הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו ביום פלוני, ופלוני ופלוני עדין', ואם כתבו הדיינים 'הוזקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת' - גובה על ידי השטר בלא ראייה נוספת, אך אם לא כתבו כן - צריך להביא ראייה.

שטר שנקרע קרע ב"ד - פסול, לר' יהודה: היינו מקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף, לאביי: קרע שתי וערב.

שטר שנקרע מעצמו - כשר.

שטר שנמחק או נטשטש - כל שרישומו ניכר הרי הוא כשר.

כשבאו ערביים לפומבדיתא וחטפו קרקעות עם שטרותיהם - לא הסכים אביי לכתוב לבעלי הקרקעות שטרות אחרים על פי השטר שבידם, מפני שאין כותבים שני שטרות על שדה אחת, שמא יגבה אחריותו מלקוחות ב' פעמים. וכשהפצירו בו אמר לסופר שיכתוב שטר על המחק ועדיו על הנייר שהוא פסול, והיינו שיכתוב סתם א' ב' על השטר וימחקנו, ולא יכתוב השטר וימחקנו ויחזור לכתבו - שמא יהא רישומו של הראשון ניכר וכשר.

אחריות - פסק רב נחמן שהיא שלחה אותו לתיקון ולא לעיוות, ולכן צריך לכתוב השטר עם המוכר על שמו של השליח שלא באחריות, ולחזור ולכתוב שטר בינו לבין האשה עם אחריות.

אמר 'אבד שטר מקחי' - לחכמים אין חוששין שחזר ומכר השדה למוכר בשטר זה - שאין אותיות נקנות במסירה, ולכן כותבים לו שטר אחר. לרשב"ג אין כותבין, דאותיות נקנות במסירה, ושמה חזר ומכר השדה למוכר ע"י החזרת השטר. אך אין לומר שלרשב"ג נעשה כאומר לו שדה נתונה לך כל זמן שהשטר בידך - שא"כ גם אם נגנב או אבד השטר יצטרך להחזיר לו השדה.

יום שני פרשת פנחס - ט"ז תמוז תשע"ז

דף קס"ט ע"א

בא ואמר 'אבד שטר חובי' אין העדים כותבים לו שטר אחר - שמא לא אבד השטר, ויגבה חובו ב' פעמים (ואף אם יכתבו בלא אחריות, הרי יכול לגבות מבני חורין).

בא ואמר 'אבד שטר מקחי' - לחכמים: יכולים העדים לכתוב לו שטר אחר בלא אחריות, כדי שלא יגבה ב' פעמים אחריותו מלקוחות, אך אין חשש שחזר ומכר השדה למוכר בשטר זה - שאין אותיות נקנות במסירה. לרשב"ג: לא יכתבו לו, שסובר אותיות נקנות במסירה, ושמה חזר ומכר השדה למוכר ע"י החזרת השטר.

אין כותבים לו אחריות בשטר השני - שמא יבא אחר אל הלוקח בטענת אבות ויוציא ממנו השדה, ויטרוף הלוקח מלקוחות מאוחרים את האחריות שבשטר, ויבקש לזה המוציא ממנו השדה שישהה עוד בשדה עד שתשכח גבייתו ממנו, ויחזור עם עדי אבות לטרוף השדה, ויחזור ויגבה האחריות מלקוחות ע"י השטר השני. אך אין חשש שמא יגבה ממנו אחר חובו - שאין יכול לגבות פעמיים החוב, שהרי קורעים השטר, וכל שטר טירפא שלא נכתב בו 'קרעניה לשטרא דמלוה' - לאו טירפא הוא, וכל אדרכתא שלא נכתב בו 'קרעניה לטירפא' - לאו אדרכתא הוא, וכל שומא שלא נכתב בו 'קרעניה לאדרכתא' - לאו שומא היא.

אין תקנה לכתוב לו אחריות בשטר השני ע"י שיכתוב למוכר שובר שכל שטרות מזמן אחר על שדה זו בטלים - שאין כותבים שובר, וגם למ"ד שכותבים שובר לפורע חובו - היינו דווקא בשטר חוב שהלקוחות אין פורעים החוב אלא אחר שחוזרים אצל הלווה, כיון שלוה ממנו מעות הרי יכול לפייסו במעות, ואז יראה להם השובר ולא יפרעו, אך בלוקח שדה שאינו מתפייס במעות אפשר שיפרעו לו הלקוחות קודם שילכו אל המוכר, ולא ידעו שיש לו שובר, ואם לקחו שלא באחריות - אין חוזרים אליו כלל, ואף אם לקחו באחריות ואחר שפרעו חוזרים אל המוכר - הרי בנתיים יכול זה לאכול פירות השדה מאחר שלא ידעו מהשובר שאצל המוכר.

דרך כתיבת השטר השני בלא אחריות: למ"ד אחריות טעות סופר - כותבים שאין שטר זה לגבייה לא מבני חורין ולא ממשועבדים אלא להעמיד השדה ביד הלוקח, למ"ד אחריות לאו טעות סופר - כותבים שטר סתם ואין כותבים בו אחריות.

אשה ששלחה שליח לקנות לה שדה, וקנה לה בלא

יום שלישי פרשת פנחס - י"ז תמוז תשע"ז

דף ק"ע ע"א

הבא לידון כנגד המערער על השדה שבידו בשטר ובחזקה - לרבי נידון בשטר, לרשב"ג בחזקה. וטעמם:

לרב דימי: איירי בשטר שנכתב על שם אחר, ונחלקו אם אותיות נקנות במסירה, לרבי נקנות ולכן נידון גם בשטר, ולרשב"ג אין נקנות ולכן נידון רק בחזקה. והקשה אביי דבמתניתין פירש רבה דרשב"ג סבר אותיות נקנות במסירה.

לאביי: כגון שנמצא אחד מהעדים שבשטר קרוב או פסול - לרבי עדי מסירה כרתי, ונידון אף בשטר ע"י עדי המסירה, ולרשב"ג עדי חתימה כרתי, ולכן נידון רק בחזקה. והקשו שהרי במזוייף מתוכו לכו"ע אינו כשר ע"י עדי מסירה.

לר' אבינא: כגון שלא חתמו העדים כלל על השטר, ונחלקו כנ"ל לאביי אם אפשר להכשירו ע"י עדי מסירה.

איבעית אימא: כגון שלא נתקיים השטר אלא עפ"י המערער שטוען שאכן כתבו אך לא מכר לו לבסוף אלא נאבד לו השטר ומצאו זה - לרבי מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ולכן נידון אף בשטר, לרשב"ג צריך לקיימו ולכן נידון רק בחזקה.

איבעית אימא: נחלקו כשאדם טוען למערער שיש לו שני מיני חזקות, שטר מכירה, ועדי חזקת שלש שנים, שלדעת רבי כיון שטוען שיש לו גם שטר חייב לברר ולאמת דבריו ולהביא את השטר, אף שאילו לא טען כך היה די לו בעדי חזקה, ורשב"ג סבר שאין אדם צריך לברר ריבוי טענות שטוען שאין נצרכים, ודי לו בחזקה לחוד וכ"ש בשטר לחוד.

רב יצחק בר יוסף הלווה מעות לרבי אבא, וטען שפרעו בפני פלוני ופלוני, ופסק רבי יצחק שיביא העדים אף שאילו אמר פרעתין סתם היה נאמן - שחייב לברר כל טענותיו וכדעת רבי הנ"ל. ובדעת רב יש סתירה אם פסק שצריך להביא העדים, או שפסק כרשב"ג הואיל ומסתבר כדבריו מאחר שגם לרבי אילו לא היה טוען בתחילה שיש לו שטר היה נאמן ע"י עדי חזקה.

מלוה ולווה האדוקים בשטר, מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתו, ולווה אומר שלך הוא ופרעתני לך - אם מקויים הוא יחלוקו, ואם אינו מקויים - לרבי פטור, שמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו, ולרשב"ג יחלוקו, שמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. ולא יבע"א לעיל

יש להפוך השיטות - שלרבי צריך לקיימו ולרשב"ג א"צ לקיימו.

דף ק"ע ע"ב

הפורע מקצת חובו שבשטר - לרבי יהודה: אין כותבין שובר, שנמצא הלווה צריך להיזהר לשמור שוברו מן העכברים, אלא יחליף לו לשטר אחר מזמן הראשון. לרבי יוסי: כופה המלוה את הלווה שישאיר אצלו השטר ויכתוב לו שובר, ש'עבד לווה לאיש מלוה', ועדיף לו כך שיהיה הלווה בדאגת שימור שוברו וימהר לפרוע שארית החוב.

אמר רב אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי - אלא ב"ד מקרעין השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון, והיינו דלא כר' יהודה שהעדים עצמם עושים השטר, שהם אינם יכולים לעשותו כיון שכבר עשו שליחותם, ורק ב"ד שהפקרם הפקר יכולים לעשות כן. אך אין כוונתו לחלוק על ר' יהודה רק על כך שיעשו השטר מזמן ראשון, שהרי כבר ייתא שנינו שגם לדעת ר' יהודה עושים מזמן ראשון.

יום רביעי פרשת פנחס - י"ח תמוז תשע"ז

דף קע"א ע"א

רב פסק שאם פרע מקצת חובו אין העדים יכולים לעשות שטר חדש מזמן ראשון, ומה שאמרו שכותבים אפילו עשרה שטרות על שדה אחת - היינו בשטר מתנה שאין בו אחריות, או בשטר מכר שמפורש בלא אחריות.

רבי יוסי חלק על רבי יהודה שאמר שאם פרע מקצת חובו מחליפים השטר אלא פסק לעשות שובר, ואמר לרבי יהודה: אם כוונתך לשטר חדש מזמן ראשון - חולק אני עליך באחת: עדיף למלוה שיכתוב שובר, שבכך כופהו לשלם שארית החוב מדאגת איבוד השובר. ואם כוונתך לשטר חדש שזמנו כעת - חולק אני עליך מעוד טעם: שמפסיד לגבות לקוחות מזמן ראשון.

שטר שזמנו כתוב בשבת או בעשרה בתשרי - שודאי לא נכתב בזמנו, כשר, שתולים שנכתב לפני כן ושטר מאוחר הוא. ושטר כזה שמוכח מתוכו שמאוחר הוא לכו"ע כשר. וסתם שטר מאוחר: לר' יהודה שאין כותבים שובר - כשר, שאין יכולה לצאת ממנו תקלה, אבל לר' יוסי פסול, שמא יפרענו בתוך זמנו, ויאמר לו שאבד שטרו, ויכתוב לו שובר על זמן זה, ואחר כך יוציא השטר שזמנו מאוחר לזמן השובר, ולא יוכל לפטור עצמו בשובר, שיטעון המלוה שזו הלוואה חדשה שהרי זמנה מאוחר לשובר.

דף קע"א ע"ב

לדעת רבי יוסי שכותבים שובר כשפורע מקצת החוב, כותבים גם כשבא לפרוע כל החוב וטוען המלוה שאבד שטרו, ודלא כרב הונא בריה דרב יהושע שאמר שאף לדבריו אין כותבין שובר על כל החוב.

כתבת שובר, לרב ושמואל אין כותבין, לר' יוחנן ריש לקיש ור' אילעא כותבין, וכן מסתבר דאם אין כותבין א"כ כשאבד שטרו של זה יאכל הלווה מעותיו של מלוה וישמח, ואף שאותה סברא יש גם להיפך שאם כותבין שובר אם אבד שוברו של זה יאכל המלוה מעותיו של

לווה וישמח - עבד לווה לאיש מלוה.

שטרי מקח בין מוקדמים ובין מאוחרים פסולים, במוקדמים - שגובה אחריותו מלקוחות קודמים. במאוחרים - שאם יקנה קרקע בניסן ואיחר הזמן לתשרי, והזדמנו לו מעות בין ניסן לתשרי וחזר וקנה ממנו הקרקע, כשיגיע תשרי יוציא השטר ויטעון שחזר וקנאה ממנו.

שטרי חוב המוקדמים פסולים - שגובה מלקוחות שקדמו לחוב.

שטרי חוב המאוחרים כשרים, והיינו דווקא לסובר שאין כותבין שובר, אך אם כותבין שובר - פסולין, שעלולה לצאת תקלה כנ"ל (ע"א).

נהגו לכתוב שטרות מאוחרין אף שנוהגין לכתוב שובר, ואין חשש תקלה - שאמר ר' אבא לסופר שכשכותב שטר מאוחר יפרש בשטר שאיחר את זמנו, וכך יפטר גם בשובר מוקדם. ולאחר מכן לא נהגו תקנה זו, אך עדיין יש תקנה שאמר רב ספרא לסופר שבכתיבת השובר אם אינו יודע זמן השטר יכתוב השובר סתם בלא זמן וכך יפטר כל שטר אף שזמנו מאוחר. ומי שאינו נוהג בתקנות אלו - הוא שהפסיד עצמו.

יום חמישי פרשת פנחס - י"ט תמוז תשע"ז

דף קע"ב ע"א

רבא בר רב שילא אמר לכותבי שטרות הקנאה לאחר זמן: אם זוכרים אתם את יום ההקנאה כתבו זמן זה, ואם אין אתם יודעים כתבו זמן הכתיבה - שלא יראה כשקר.

רב ורב הונא אמר לסופרים: אם כותבים אתם השטר במקום אחר ממקום שהיה המעשה ונמסרה לכם שליחות הכתיבה - כתבו גם את מקום המעשה.

המחזיק שטר על חוב מאה זוזים אין שומעים לו להחליפו בשתי שטרות של חמישים - שעשו חכמים תקנה שנוחה לשניהם, נוח למלוה - כדי שיכוף לפרועו כל המאה, ונוח ללוה - שאם יפרע לו מקצת יהיה המלוה פוגם שטרו ויצטרך להשבע קודם שיגבה השאר.

המחזיק שתי שטרות שבכל אחד חוב חמישים זוז, אין שומעים לו להחליפם בשטר אחד של מאה - שעשו חכמים תקנה שנוחה לשניהם, נוח למלוה - שלא יפגום שטרו בפרעון חמישים, נוח ללווה - שלא יכוף לפרעו כל המאה.

המחזיק שטר על חוב מאה זוז אין שומעים לו להחליפו בשטר של חמישים זוז - שמא פרע לו כל הק' וטען שאיבד שטרו ונתן לו שובר על ק', וכעת יוציא שטר של נ' ולא יפטר הלה בשובר על ק' שיטעון שחוב אחר הוא.

שני אחים עני ועשיר שהניח להם אביהם מרחץ או בית הבד - אם עשאן האב לשכר ממשיכים להשכירו והשכר לאמצע, אך אם עשאן לעצמו - הרי העשיר אומר לעני קח לך עבדים וירחצו במרחץ, קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד.

שנים בעיר אחת ששמו 'יוסף בן שמעון' - ישלשו ויכתבו שמות זקנם. ואם היו משולשים - יכתבו סימן. ואם היו סימניהם שוה - יכתבו כהן או ישראל. שאם לא יעשו כן - אין יכולים להוציא שטר חוב זה על זה, ולא אחר

יכול להוציא על אחד מהם שטר חוב, ואם נמצא לאחד בין שטרותיו 'שטרו של יוסף בן שמעון פרוע' - שטרות שניהם פרועים.

דף קע"ב ע"ב

שטר הכתוב בו 'אני פלוני בר פלוני לזיתי מנה ממך' - לרב הונא אין המחזיק בו יכול לגבות מפלוני החייב, ש'ממך' כולל אפילו מריש גלותא ואפילו משבור מלכא, ואפשר שהמלוה אבדו והוא מצאו.

אבא שאול מכשיר גט שיש עליו עדים ואין בו זמן אך כתוב בו 'גרשתיה היום' - לרבא היינו מפני ש'היום' היינו ביום שיוצא והעדים שרואים את הגט בידו ביום זה הרי זה כאילו כתוב בו זמן יום זה, ורצה לפשוט מכך שכמו כן שטר הנ"ל שכתוב בו 'ממך' היינו מאדם זה שהשטר תחת ידו, שב"ד הרואים 'ממך' כאילו רואים שמו של זה המחזיקו, ודלא כרב הונא. ופרכו אביי דלעולם כרב הונא דחיישינן לנפילה, ואבא שאול הכשיר משום שסובר שגם גט בלא זמן כשר, כר' אליעזר שעדי מסירה כרתי (ומה שהכשיר דווקא בכתוב בו 'היום' היינו מפני שבלא זה לא מוכח שרוצה שיחול הגט מהיום, כיון שאין בו זמן, וסובר שצריך ידים מוכיחות).

שני 'יוסף בן שמעון' בעיר אחת אינם יכולים להוציא שטר חוב זה על זה, ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב, ומשמע שהם יכולים להוציא שטר על אחרים, לרבא משום דלא חיישינן לנפילה, שאם חוששים יש לחוש שהיה של יוסף בן שמעון השני ונפל ממנו ומצאו השני. לאביי משום דלא חיישינן שנפל ונמצא ע"י יוסף בן שמעון השני, אבל שטר שנכתב בו 'ממך' שכל אדם המוצאה יכול להשתמש בו חיישינן לנפילה, כדרב הונא.

יום שישי פרשת פנחס - כ' תמוז תשע"ז

דף קע"ג ע"א

שני 'יוסף בן שמעון' בעיר אחת אם יכולים לגבות בשטר שבידם: למתניתין אין יכולים להוציא שטר חוב זה על זה, אך על אחר יכולים להוציא. לברייתא א' אף על אחר אין מוציאים (כל שאין לו הרשאה מהשני), שיכול לטעון שחייב לשני ולא לו. לברייתא ב' יכולים להוציא אף זה על זה. ולכו"ע אין חוששים לנפילה דיחיד (כנ"ל קע"ב): אלא ביאור מחלקותם כך:

המשנה וברייתא ב' סברו שאותיות נקנות במסירה, ולכן גם אילו השטר היה של השני ומסרו לו, הרי קנאו במסירה זו, וברייתא א' סוברת שאינן נקנות במסירה, ויכול לדחותו: פקדון הוא בידך, ולשני דוחה: אין השטר בידך. או שלדעת כולם אותיות נקנות במסירה, אלא נחלקו אם צריך להביא ראיה שנמסר לו כמו שנחלקו בזה אביי ורבא.

המשנה וברייתא א' סברו שכותבים שטר ללווה אף שאין מלוה עמו, ולכן יש לחשוש שמא זה המחזיק השטר הלך לסופר וביקשו שיכתוב לו שטר שלוה מחבירו ששמו כשמו, ואח"כ מוציאו כאילו הוא המלוה, ולכן סוברים שאין יכולים להוציא שטר זה על זה. וברייתא ב' סברה שאין כותבין שטר ללווה עד שיהא מלוה עמו. המחזיק שטר בידו שאינו על שמו למ"ד שאותיות נקנות

במסירה - לאביי צריך להביא ראיה שנמסר לו, לרבא אין צריך.

אחד מן האחין שבידו שטר חוב על שם אביו או מלוה אחר וטוען שאחיו נתנוהו לו, והאחרים טוענים שחטפו מידיהם - עליו להביא ראיה לדבריו. והוכיח מכך אביי שצריך להביא ראיה, ורבא השיב שדווקא באחים כן הוא, כיון ששומטים זה מזה. וי"א להיפך, שרבא דייק מכך שדווקא אח צריך להביא ראיה ולא סתם אדם, ואביי השיב שכן הוא בכל אדם, והוצרכה הברייתא לפרש שגם באחים כן הוא אף שזהירים זה מזה.

שנינו שאם נמצא בין שטרותיו שובר 'שטרו של יוסף בן שמעון פרוע' והיו שני אנשים בשם זה שטרות שניהם פרועים - לר' ירמיה היינו כשנמצא השובר בין שטרותיו של המלוה (ושטרות החוב נמצאו בין שטרותיו הקרועים), ובלא השובר היה יכול לתבע ע"י השטרות, כיון שהיו שמותיהם שבשטרות משולשים, אך בשובר לא היו משולשים. לאביי היינו כשנמצא השובר ביד הלווה, והיה חייב לשני יוסף בן שמעון, ונפטר משניהם על ידי שובר זה.

שני יוסף בן שמעון בעיר אחת וגם שמות אבות אבותיהם שונים ואין סימן ביניהם ושניהם כהנים - יכתבו דורות הקודמים שאינם שונים.

המצווה לבנו בשעת מיתה 'שטר בין שטרותי פרוע ואיני יודע אי זהו' - כל השטרות פרועים מספק. נמצאו על לווה אחד שני שטרות - רק הגדול מביניהם פרוע.

האומר לחבירו 'שטר לך בידי פרוע' והיו לו כמה שטרות - רק הגדול פרוע. 'חוב לך בידי פרוע' - כל השטרות פרועים. 'שדי מכורה לך' או 'שדה שיש לי מכורה לך' - השדה הקטנה ביותר מכורה, שלעולם יד בעל השטר על התחתונה.

דף קע"ג ע"ב

המלוה לחבירו ע"י ערב - לא יפרע מהערב קודם שיתבע מהלווה ויחייבוהו ב"ד ולא יהא לו לשלם. אך אם אמר לערב בתחילה 'על מנת שאפרע ממי שארצה' - אם יש נכסים ללווה לא יפרע מהערב, אין לו נכסים - יכול ליפרע מהערב קודם שתובע הלווה. קבלן - לת"ק: אף אם יש נכסים ללווה יכול להפרע מהערב, לרשב"ג: כל שיש נכסים ללווה לא יפרע מן הערב או הקבלן.

בעל המגרש אשתו ויש ערב על כתובתה ידירה הבעל מהנאה ממנו - שמא יעשו קנוניא על נכסים של ערב, שתגבה כתובתה מהערב ויחזיר את אשתו.

שעבוד ערב - לרב הונא: שנאמר 'אנכי אערבנו מידי תבקשנו'. והקשה רב חסדא ששם היתה קבלנות כנאמר 'תנה אותו על ידי ואני אשיבנו'. לרבי יצחק: 'לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו', ואומר 'בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיד' - אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד, ואם לאו הרבה עליו ריעים.

שעבוד ערב - לאמימר, לר' יוסי דסבר אסמכתא קניא ערב משתעבד, לר' יהודה דאסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד. לרב אשי - לכו"ע משתעבד, דבהוא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה.